

Voorstel uitvoeringsprogramma

Landschap en Biodiversiteit

Gemeente Lingewaard

Landschapsbeheer Gelderland

Rosendaal 2a

6891 DA Rozendaal

Contactpersoon: Freek Aalbers

Zorg voor ons landschap

RUIMTE VOOR PLANT EN DIER

Landschapsbeheer Gelderland maakt deel uit van een samenwerkingsverband van twaalf provinciale organisaties: Landschapsbeheer Nederland. Zij streven naar behoud, beheer en ontwikkeling van een ecologisch cultuurlandschap met een streekeigen karakter. Het verbeteren van leefgebieden voor planten en dieren krijgt daarbij speciale aandacht. Elke provinciale organisatie beschikt over de specifieke kennis die nodig is om de regionaal sterk verschillende leefgebieden ook op kleine schaal in stand te houden, zoals in boomgaarden en groenstroken. Dat verzekert een levend landschap voor de toekomst.

Inleiding

De gemeente Lingewaard zet zich samen met bewoners in voor het behoud en versterking van de landschappelijke kwaliteit en het verhogen van natuurwaarden in ons rijke en gevarieerde cultuurlandschap. Bewonersparticipatie vormt hierbij de rode draad en kan worden beschouwd als doel én middel om landschappelijke kwaliteit en leefbaarheid te waarborgen naar de toekomst.

Voor u ligt een uitvoeringsprogramma waarvoor de gemeente Lingewaard in 2019 bij de provincie subsidie aanvraagt in kader van de regeling "*Landschap en Biodiversiteit*", om deze voorgenoemde gemeentelijke ambities te kunnen realiseren. Het meerjarig uitvoeringsprogramma bestaat uit de volgende onderdelen:

1. Meerjarig beplantingsproject.
2. Cursus aanleg en beheer landschapselementen.
3. Oprichting hoogstambrigade Ressen.
4. Levend Landschap Gendt - Doornenburg.
5. Oprichting werkgroep bijenlint Gendt – Doornenburg.

De totale kosten van de uitvoering van het vierjarig landschapsbeleid 2019-2023 bedragen € 157.812,85, waarvan de beoogde provinciale bijdrage € 74.106,43, de gemeentelijke bijdrage € 71.699,33 en de particuliere bijdrage € 12.007,10. De kosten voor de projectactiviteiten zijn geraamd op normbedragen van de Provincie en prijsopgaven van Stichting Landschapsbeheer Gelderland. Het overzicht van de begroting en financiering staat in de bijlage, op het eind van dit projectvoorstel. De projecten worden inhoudelijk in de volgende hoofdstukken toegelicht.

1. Meerjarig beplantingsproject

Inleiding

De gemeente wil bereiken dat functieverandering niet alleen op de locatie zelf, maar ook breder in het buitengebied bijdraagt aan een verbetering van het landschap en ruimtelijke kwaliteit. Het subsidiekader bij de Provincie en het verkrijgen van middelen uit het Landschapsfonds Gemeente Lingewaard, maakt dat deze ambitie met een meerjarig beplantingsproject verder kan worden uitgerold.

Het Landschapsfonds Lingewaard 2015 is een maatregel die de bekostiging van aanleg en instandhouding van landschapselementen waarborgt, zoals door de gemeenteraad vastgestelde Landschapsontwikkelingsplan Lingewaard (oktober 2005) en door het College geactualiseerde Maatregelenlijst Landschapsontwikkelingsplan (september 2013). Hierin is aangegeven dat de leefbaarheid van dorpen en landschappelijke waarde in het oeverwallenlandschap zal worden versterkt door het minimaliseren van nieuw ruimtebeslag op het landschap. Daar waar de gelegenheid zich aanbiedt (kassengebieden), kunnen deels of geheel verdwenen groene dragers van het landschap worden hersteld. Een vergelijkbare strategie geldt voor de dijkzone, met als speerpunten de versterking van cultuurhistorie, recreatie, ecologische kwaliteit en leefbaarheid. In het oostelijke komgebied, evenals de zone rondom de Linge, kan ruimtelijke en functionele samenhang van bestaande functies water/recreatie/natuur/wonen verder worden geaccentueerd met plaats-eigen beplanting.

Agrariërs en bewoners van het buitengebied (*bijlage 1*) kunnen op vrijwillige basis meedoen aan het project. Gemotiveerde deelnemers worden bij het beheer betrokken en zo anderen in het gebied enthousiasmeren om mee te doen. De grondeigenaar heeft de beplanting zelf aangeplant waardoor de zelfwerkzaamheid en zorg wordt vergroot.

Doel

Versterking van leefbaarheid en landschappelijke waarde van het buitengebied, middels het aanplanten van karakteristieke beplanting en het creëren van eigenaarschap.

Projectomschrijving

Grondeigenaren en vrijwilligers zullen, met de ondersteuning van Stichting Landschapsbeheer Gelderland (SLG), in staat worden gesteld karakteristieke landschapselementen buiten het Gelders Natuurnetwerk (GNN) aan te leggen, te herstellen of achterstallig onderhoud uit te voeren. Tevens biedt het project de mogelijkheid voor grondeigenaren maatregelen te treffen ter verbetering van het leefgebied van niet prioritaire soorten (flora en fauna) buiten het GNN.

Burgerparticipatie en informatieverstrekking zijn zowel middel als doel om bewoners te stimuleren streekeigen beplanting aan te leggen en in stand te houden. Door inwoners mee te nemen in het proces, wordt eigenaarschap en zelfredzaamheid onderschreven aangemoedigd. Binnen dit project zijn de volgende activiteiten te onderscheiden:

Informatie-avonden

Over een periode van vier jaar worden vier avonden georganiseerd met uitleg over het belang van behoud van landschapselementen en welke bijdrage inwoners zelf kunnen leveren. Grondeigenaren die voldoen aan de voorwaarden, kunnen zich aanmelden en hun wensen kenbaar maken.

Beplantings- en biodiversiteitsplannen

Grondeigenaren kunnen in aanmerking komen voor een 1. eenvoudig beplantingsplan, 2. een uitgebreid beplantingsplan, 3. een biodiversiteitsplan waarbij wordt rekening gehouden met de verbetering voedsel-, nest- en schuilgelegenheid op en rond het perceel, 4. een plan voor wegwerken achterstallig onderhoud. Afhankelijk van de grootte van het perceel, de ligging en kansen tot landschappelijk-ecologische verbinding en de intentie van de eigenaar om uitgebreide plannen werkelijk tot uitvoer te brengen, wordt de keus tussen één van deze plannen gemaakt. Voor 2, 3 en 4, wordt een veldbezoek door een landschapsadviseur van SLG afgelegd; voor eenvoudige beplantingsplannen wordt een inloopmoment met bewoners georganiseerd. Vervolgens stelt de SLG adviseur een beknopt inrichtingsplan op voor de aanleg / herstel, evenals een plantsoenlijst en de begroting (a.h.v. normkosten). Conceptplannen worden besproken met de gemeente voordat ze definitief worden afgestemd met de deelnemers. Na goedkeuring (en eventuele vergunningverlening), wordt een definitief plan gemaakt (o.a. in GIS), conform de Provinciale rapportage-eisen.

Organiseren en uitvoering achterstallig onderhoud

SLG bundelt de verschillende achterstallig onderhoudsplannen die zichtbaar zijn vanaf openbare terreinen/wateren en zoekt professionele partijen, bijvoorbeeld de Agrarische Natuurvereniging, om te offren. SLG geeft opdracht voor de uitvoering van de achterstallige onderhoudswerkzaamheden aan geschikte partij.

Resultaten en producten

Het 4-jarig beplantings- en biodiversiteitsproject bestaat uit de volgende jaarlijkse onderdelen:

- Werving en informatieavond in september.
- Inloopmiddag/avond voor deelnemers met kleine plannen in september.
- Veldbezoek grote biodiversiteitsplannen in september t/m december.
- Planvorming in oktober t/m januari.
- Veldbezoek deelnemers met achterstallig onderhoud in september t/m december.
- Wegwerken achterstallig onderhoud in januari t/m maart (door professional).
- Bundelen inrichtingsplannen tot één beplantingslijst en afstemming kweker in februari.
- Feestelijke uitdeeldag in maart. De grondeigenaar dient zelf te zorgen voor de realisatie van de aanplant.
- Realiseren van achterstallig onderhoud landschapsbeplanting.

2. Cursussen aanleg en beheer landschapselementen

Inleiding

In de afgelopen jaren hebben verschillende inwoners van het buitengebied van de gemeente heggen, hoogstamfruitbomen, bosjes en singels aangeplant. Ook in de komende jaren wordt via het meerjarig beplantingsproject het buitengebied aantrekkelijk gehouden. Door aan te haken op eigenaarschap en zelfredzaamheid, wil de gemeente met zowel grondeigenaren als vrijwilligers aan de slag om het streekeigen groen te behouden naar de toekomst.

Doel

Werving, kennisoverdracht en training van bewoners (grondeigenaren en vrijwilligers) voor de aanleg en het lange-termijn beheer van karakteristieke groene landschapselementen in het buitengebied.

Projectomschrijving

Er wordt 2 keer een cursus “aanleg en beheer landschapselementen” georganiseerd. Het cursusprogramma wordt door SLG verzorgd en bestaat uit de volgende onderdelen:

1. Theorieavond: Uitleg over de aanplant en het onderhoud van o.a. singels, hagen en bomen.
2. Inspiratieochtend: landschappelijke beplanting aanleg en beheer. Een inspiratieochtend gericht op de praktische uitvoering van aanleg en beheer van landschappelijke beplanting.
3. Praktijkochtend: landschappelijke beplanting aanleg en beheer. Praktijkuitleg en zelf aan de slag met beheer van heggen-, hagen- en hoogstamfruitbomen.

Nb. De theorieavonden vinden plaats van 20.00 uur tot 22.00 uur. De praktijkochtenden vinden plaats van 9.00 tot 12.00 uur of 10.00 tot 13.00 uur. Het maximum aantal deelnemers aan de cursus is 15 personen.

Resultaten en producten

- Werving van geïnteresseerde bewoners (minimaal 2x 15 personen over 4 jaar).
- Kennisoverdracht en training van bewoners over het beheer van landschapselementen.

3. Oprichting Hoogstambrigade Ressen

Inleiding

Hoogstamfruit is een streekeigen beplanting met maatschappelijke meerwaarde (zowel in onderhoud, producten, cultuurhistorie). Helaas is veel hoogstamfruit verdwenen in de afgelopen decennia en deze tendens lijkt zich voort te zetten. Op het gereconstrueerde kasteelterrein Ressen zijn hoogstamfruitbomen aangeplant, in afstemming met de Vereniging Dorpsbelangen Ressen (VDR). VDR heeft aangegeven beheer en onderhoud van de hoogstamfruitboomgaard samen met vrijwilligers op te pakken, mits zij hierbij ondersteund worden met werving, kennis en kunde. Dit project haakt in op deze behoefte.

Doel

De basis leggen van de organisatiestructuur van de vrijwilligersgroep door het enthousiasmeren van vrijwilligers, gevolgd door kennisoverdracht en training van vrijwilligers voor het beheer van hoogstamfruit.

Projectomschrijving

Het oprichten van een hoogstambrigade met een duurzame organisatiestructuur voor het onderhoud van de hoogstamfruitboomgaard op het kasteelterrein en in particuliere hoogstamboomgaarden in Ressen. Deze groep draagt zorg voor het behoud van hoogstamfruit in deze omgeving. De brigade zal ook gestimuleerd worden om, in afstemming met de gemeente, nieuwe boomgaarden te realiseren en actief het erfgoed rondom hoogstamfruit uit te dragen. Dit levert op deze manier een nadrukkelijke versterking op van het reeds bestaande vrijwilligersnetwerk in Lingewaard. Het opzetten van de werkgroep bestaat uit 4 stappen:

1. Werven van vrijwilligers. Er wordt ingezet op een werkgroep met minimaal 8 vrijwilligers.
2. Opleiden van vrijwilligers. De werkgroep wordt al werkend opgeleid, d.w.z. aan de hand van vier werkdagen de snoeitheorie en de -praktijk wordt aangereikt en toegepast. De vierde werkdag is een terugkomdag na een jaar waar de vrijwilligers de resultaten van het snoeien kunnen zien en bespreken.
3. Materiaalvoorziening, zoals (stok)zagen, ladders, snoeischaren, handschoenen etc. die binnen dit project worden aangeschaft. SLG blijft verantwoordelijk voor onderhoud en stellen dit in bruikleen beschikbaar.

Bestendiging. De werkgroep heeft na de opleiding een stevige basis en kan zelfstandig aan de slag. De leden van de werkgroep maken afspraken over onderlinge werkverdeling. Eén van de werkgroep-leden neemt de rol van coördinator op zich. Via de coördinator onderhoudt de werkgroep contact met Stichting Landschapsbeheer Gelderland en via hen met de overige 10.800 vaste Gelderse landschapsvrijwilligers.

Resultaten en producten

- Werving en training van vrijwilligers.
- Bestendiging van werkgroep door organisatiestructuur aan te reiken en te verbinden aan bestaande dorpsinitiatieven.
- Bestendiging onderhoud van hoogstamfruit op vrijwillige basis.
- Behoud van hoogstamfruit op lange termijn.

4. Levend Landschap omgeving Gendt - Doornenburg

Inleiding

Er is een algemene tendens bij overheden om de verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van de eigen leefomgeving steeds meer in handen te geven van burgers en bewoners zelf. Dorpsbewoners voelen zich betrokken bij hun eigen cultuurlandschap en willen zich er graag voor inzetten. Maar er is vaak behoefte aan een begeleide gestructureerde aanpak met aandacht voor verbinding en inbreng van praktijkkennis. Via Levend Landschap (LL) bieden we bewoners begeleiding en ondersteuning bij het omzetten van ideeën naar concrete uitvoering. De werkwijze legt de nadruk op eigen inbreng, waardoor verantwoordelijkheid en daadkracht ontstaat. Behalve dat natuur en landschap hiermee een impuls krijgt, draagt deze aanpak dus ook concreet bij aan het welzijn en het sociaal kapitaal in lokale gemeenschappen.

Voorgaande LL processen laten zien dat de LL-aanpak geschikt is om een netwerk van actieve burgers te ontwikkelen die concrete uitvoering van activiteiten tot doel heeft. Ondersteuning bestaat uit inhoudelijke en procesmatig loketfunctie, inspiratie en kennis opdoen bij gelijkgestemden, ARBO en veiligheid, cursussen/veld-dagen en het lenen van gereedschappen. Deze ondersteuning maakt dat de investering van bewoners en de gemeente t.b.v. werkgroep(en) niet van korte duur is; er kan gerekend worden op ondersteuning van SLG.

Doel

Gestructureerd en participatief gebiedsproces met bewoners, om tot een concreet en bestendig uitvoeringsplan voor de versterking van het landschap te komen.

Projectomschrijving

Voorgesteld wordt om een LL-proces in de omgeving Gendt - Doornenburg te starten. Er zijn verschillende groepen die belang hebben bij het versterken van zowel burgerinitiatieven als de landschappelijke kwaliteit, waaronder Stichting Leefbaar Doornenburg, de Werkgroep Dorpsontwikkelingsplan Doornenburg en themagroepen als Natuur, Recreatie en Toerisme en Hulhuizen200, de Knotploeg Landgoed Roswaard, Groen en Klussengroep Kasteel Doornenburg, de Volkstuinvereniging Doornenburg en de Bijenvereniging, vertegenwoordigers van de recreatieve sector, zoals de Waay en Fort Pannerden en belangenorganisaties zoals LTO en IVN. Via het Levend Landschap-proces kunnen samen met deze groepen speerpunten worden geïdentificeerd, waarna een uitvoeringsplan wordt opgesteld. Het LL-proces zal de volgende stappen doorlopen: (stap 1) een dorpsproces, (stap 2) concrete uitvoering en op basis van (stap 3) meerjarige actieve professionele ondersteuning een netwerk van betrokken burgers te ontwikkelen die zelf de zorg draagt voor de kwaliteit van het landschap (breed gedefinieerd) in eigen leefomgeving. De continue ondersteuning door SLG waarborgt de instandhouding van dit netwerk/deze groep.

Stap 1 - Het dorpsproces

Het LL- proces zal bij voorkeur worden ingestoken via een aanwezig dorpsbelangenorganisatie (DBO). Vanuit SLG worden o.a. met Stichting Leefbaar Doornenburg (SLD) afspraken gemaakt over de benodigde en gewenste

samenwerking en hoe het proces wordt vormgegeven binnen de doelstellingen van het LL-proces. Het LL proces bestaat uit een tweetal dorpsbijeenkomsten om te komen tot een “gedragen” uitvoeringsagenda waarbij projecten en activiteiten worden benoemd en de lokale “trekkers” zich aanmelden. Voor de eerste dorpsbijeenkomst worden alle inwoners via de SLD uitgenodigd. Op deze avond geeft SLG ondersteuning om uitvoerbare ideeën te genereren en te bepalen wat de aandrager van de ideeën zelf gaat doen om de uitvoering te realiseren. Thema’s waarop aangehaakt wordt zijn: landschap/ buitengebied, toegankelijkheid en recreatie, erfgoed, cultuurhistorie en streekgeschiedenis, educatie en betrekken jeugd en ecologie/ biodiversiteit.

De tweede dorpsbijeenkomst is er op gericht om de ideeën van activiteiten en projecten verder uit te werken en te inventariseren wie en in welke mate een bijdrage wil leveren aan de uitvoering van de ideeën (trekker en betrokkenen). Groepsvorming wordt op deze avond versterkt en thematische aanspreekpunten (AP) en een meer algeheel coördinator (AC) worden aangewezen. De AP en de AC vormen het hart van de LL werkgroep. Daarna wordt een initiatiefnemersoverleg georganiseerd met de AC en AP’s om een uitvoeringsagenda vast te stellen en welke partijen publieke of private partijen nodig zijn voor uitvoering van de ideeën. Vervolgens wordt de uitvoeringsagenda vastgelegd tijdens een uitvoeringsoverleg met relevante partijen die kunnen bijdragen aan de realisatie (financiering, samenwerking, producten, etc). Partijen die hiervoor kunnen worden uitgenodigd zijn o.a. afdelingen van de betreffende gemeenten, het Waterschap, relevante terrein behorende organisaties (TBO’s), de Rabobank, ondernemers, etc. De ervaring leert dat tijdens dit uitvoeringsoverleg al goede zaken gedaan kan worden en er werk met werk gemaakt wordt.

Voorbeeld van een publieksversie van de uitvoeringsagenda.

Met het opstellen van de publieksversie van de uitvoeringsagenda wordt aan de inwoners op een aantrekkelijke en laagdrempelige inzicht gegeven in de manier waarop zij zelf kunnen bijdragen aan de uitvoering van de agenda-onderdelen. Specifieke voorbeelden van activiteiten uit een uitvoeringsagenda: “Versterken landschap door aanleg en herstel van landschapselementen”; “Behoud van landschap door scholing en oprichting vrijwilligersgroepen”; “Behouden van kleine cultuurhistorisch bouwwerkjes”; “Ontwikkelen recreatieve voorzieningen”; “Ontwikkeling van Bijenlint” (hoofdstuk 5). De volgende uitvoeringsprojecten worden na het dorpsproces gestart:

Dorpswerkdag - Na oplevering van de uitvoeringsagenda begeleiden we Stichting Leefbaar Doornenburg om te komen tot een jaarlijkse dorpswerkdag. Tijdens deze dag worden de verenigingen in het dorp, de school, de scouting etc. uitgenodigd om op de dorpswerkdag de handen uit de mouwen te steken. Het benodigde handgereedschap hiervoor kan worden geleend bij SLG. Vooralsnog is rekening gehouden met het organiseren van één dorpswerkdag. Deze en andere successen worden gevierd, meestal in het bijzijn van de wethouder.

Praktijkcursus landschap, ecologie en cultuurhistorie - Deze training is bedoeld om het gevormde netwerk van actieve dorpsbewoners nader te informeren over de eigen woonomgeving. Dit levert een goede basis voor hen om ook de andere projecten uit de uitvoeringsagenda op een doelmatig manier op te kunnen pakken. De inhoud van de training is maatwerk. Voorbeelden zijn: “Poelen en ecologie”, “Aanleg en onderhoud beplanting; hoogstamfruit en landschappelijke beplanting”.

Stap 2 - De ondersteuning bij uitvoering

De LL werkgroep wordt 2,5 jaar actief ondersteund om activiteiten en projecten te gaan vormgeven en tot uitvoer te brengen, waarna voldoende kennis (inhoudelijk en procesmatig) is ingebed bij de vrijwilligersgroep om autonoom verder de uitvoering van de uitvoeringsagenda te realiseren. De ondersteuning bestaat uit:

- Facilitering opstart nieuwe activiteiten en projecten (verbinden van partijen).
- Ondersteuning van de vrijwilligersgroep bij het vinden van financiële middelen voor de uitvoering, bijvoorbeeld via ondernemers, TBO's, Waterschap, Provincie, crowdfunding).
- Leveren van ondersteuning bij de communicatie over agenda:
 - media aandacht genereren wanneer er weer een project wordt gestart/afgerond.
 - jaarlijks overleg met gemeente in verband met voortgang van de uitvoeringagenda.
 - jaarlijks overleg, gemeente, SLG over vorderingen en budgettering.
- Verzorgen van een vraag-gestuurde en uitvoeringsgerichte training/cursus over natuur/ landschap.

Stap 3 - Continue uitvoering door bewonerswerkgroep (valt buiten voorstel)

Na 2,5 jaar zal de groep voldoende structuur en ervaring hebben om als een zelfstandige autonome groep de uitvoering op te pakken. Ook de relatie met de gemeente zal een continu karakter hebben. De ontstane werkgroep LL kan zich via een coördinator aansluiten bij SLG voor het verkrijgen van de basisfaciliteiten voor ondersteuning, zoals inhoudelijk en procesmatig loketfunctie, inspiratie en kennis opdoen bij gelijkgestemden vrijwilligersgroepen, training in ARBO en veiligheid, meedoen aan inhoudelijke cursussen/velddagen en de mogelijkheid tot het lenen van handgereedschappen.

Resultaten en producten

- Structurele ondersteuning leveren in organisatie, diensten en middelen voor het participatieve dorpsproces met relevante belanghebbenden.
- Concrete uitvoeringsagenda opstellen met werkgroep.
- Maatwerk kennis en kunde overdragen aan werkgroep.

5. Oprichting werkgroep bijenlint omgeving Gendt - Doornenburg

Inleiding

Een diverse bijenstand kan worden gezien worden als vlaggenschip van een gezond landschap met voldoende corridors voor dieren en planten. Met name wilde bijen vormen een cruciale bijdrage aan de bestuiving van driekwart van onze eetbare gewassen zoals appels, peren, kersen en bessen. De link naar onze economische groeimogelijkheden is daardoor heel direct. Echter, de helft van de 358 soorten bijen in Nederland is bedreigd door gebrek aan voedsel, nestgelegenheid en versnippering van het landschap. Reden om biotopen in het cultuurlandschap en in kernen beschikbaar te maken en deze op juiste wijze te beheren.

In het kader van het landelijke programma “Nederland Zoemt” heeft het Comité Hulhuizen200 eerder dit jaar samen met Stichting Lingewaard Natuurlijk een aantal zeer succesvolle stappen ondernomen voor biotoopverbetering en bewustwording onder de bewoners. Hierbij is het hele buurtschap Hulhuizen betrokken. Zo zijn bij ca. 50 inwoners zijn stroken grond ingezaaid met inheemse bloemenmengsels, is er een groot bijenhotel geplaatst en vond op 22 april 2019 de landelijke zaaidag plaats met veel feestelijke activiteiten. De gemeente zou graag dit initiatief willen ondersteunen met verbinding, kennis en kunde zodat vergelijkbare activiteiten uitgerold en bestendig kunnen worden naar aangrenzende gebieden.

Doel

Gestructureerd gebiedsproces doorlopen, om een concrete werkgroep van bewoners met uitvoeringsagenda voor het creëren en beheren van aantrekkelijke biotopen (o.a. bijenoases) in de omgeving van Doornenburg, Hulhuizen en Gendt.

Projectomschrijving

Door een werk- en adviesgroep op te richten die bestaat uit opgeleide en gefaciliteerde vrijwilligers.

Vrijwilligers krijgen een cursus die gericht is op de uitvoering van ecologisch beheer ten behoeve van voortplantings-, foerageer- en schuilgelegenheid van bijen en andere diersoorten in het cultuurlandschap. De vrijwilligers vormen zo de ambassadeurs om het behoud en beheer van ecologische corridors uit te dragen terwijl het (toekomstige) beheer zoveel mogelijk wordt gedaan door de eigenaren van de percelen.

Rode draad tijdens de oprichting is het proces van bestendiging van de groep. Er is aandacht voor groepsvorming en verschillende rollen en taken van een goed functionerende vrijwilligersgroep komen aan bod. Het opzetten van de werkgroep bestaat uit verschillende stappen de werving van vrijwilligers (minimaal 8 vrijwilligers) en het opleiden van de vrijwilligers met verschillende cursusonderdelen:

Theorieavond - Kleine landschapselementen en biodiversiteit

In dit cursusonderdeel gaat SLG in op het belang van kleine landschapselementen voor biodiversiteit met voorbeelden uit de praktijk en enkele ecologische principes. Hierbij zal worden aangehaakt op de inventarisatie van landschapselementen die gedurende het voorjaar/zomer 2019 wordt uitgevoerd door Stichting Lingewaard Natuurlijk, waarvan de resultaten in oktober 2019 verwacht worden.

Theorie en praktijk - Ecologisch beheer (herfst / winter)

Door middel van beheer leefgebieden geschikter maken (voor wilde bijen, vlinders, vogels en kleine zoogdieren) en plannen zodat dieren zo min mogelijk verstoord worden. Na een presentatie binnen gaat de groep naar buiten en richt zich op het beheer van houtopstanden. Ook wordt een start gemaakt met een duurzaam insectenhotel met leem, riet en houtblokken, die aantrekkelijk is voor veel verschillende soorten.

Theorie en praktijk - Sinusbeheer (zomer)

Sinusbeheer is speciaal gericht op het geschikter maken van de leefomgeving van bestuivers. De bijeenkomst start met een presentatie sinusbeheer, gevolgd door een training 'veilig werken' (ARBO) om aan de slag gaan met de zeis. Vrijwilligers kunnen zich verder bekwamen in het zeisen tijdens zeistrainingen die SLG jaarlijks organiseert. Ook de verwerking van maaisel in een 'muizenruiter' staat op het programma van de bijeenkomst.

Opstellen werkplan

Het is van belang dat de werkgroep een duidelijk beeld heeft van haar werkzaamheden door het jaar heen op de verschillende locaties om haar adviserende inspecterende rol uit te kunnen voeren. Tijdens een bijeenkomst stelt de groep onder begeleiding van SLG een beknopt werkplan op. Uitgangspunt hierbij is dat de hoeveelheid werk en de aard van de werkzaamheden behapbaar en motiverend zijn voor de groep. Het werkplan wordt ter afstemming en goedkeuring gedeeld met de grondeigenaar.

Biodiversiteitswerkdag

Er wordt samen met de nieuwe werkgroep een biodiversiteitswerkdag georganiseerd, waarbij de groep aan de slag gaat met concrete realisatie van een bijenlandschap. SLG begeleidt de groep bij de organisatie van deze dag. Ten behoeve van deze dag wordt inheems meerjarig bloemenzaad en plantmateriaal aangeschaft.

Resultaten

- Opleiding van een bewonerswerkgroep, waarbij maatwerk kennis en kunde wordt over gebracht over aanleg en beheer bijvriendelijke biotopen
- Opstellen van een werkplan.
- Mede-organiseren biodiversiteitswerkdag.
- Inzaaien inheems zaadmengsels en aanleg bijvriendelijke beplanting.

The map displays the proposed development area in the City of Edinburgh, highlighted in green. The area is situated along the River Forth, which flows through the center of the map. The surrounding urban areas are shown in grey, and the River Forth is depicted in blue. The map includes a north arrow in the top left corner and a scale bar in the top right corner, indicating distances of 0, 10, 20, and 30 meters. The map is titled 'Edge 1' and 'Proposed development project' in the bottom right corner.

Bijlage 2: Begroting

Projectnaam	Prestaties	Artikel	Aantal	Norm	subsidiabele kosten	niet-subsidiabele kosten	Dekking			
							Provincie	Gemeente	Particulier	Totale kosten
Basis activiteiten										
Beplantingsproject Lingewaard in het Groen 48 kleine beplantingsplannen, 15 grote beplantingsplannen, 20 biodiversiteitsplannen en 10 plannen achterstallig onderhoud	Werving en informatieavond	2.1g	4		7.384,00					
	Instructie deelnemers (48 in totaal)	2.1g	1		15.694,20					
	Participatie aanpak t.b.v. uitvoering beplantingsplannen (48 kleine plannen en 15 grote plannen)	2.1g	1		18.336,30					
	Participatieve aanpak uitvoering t.b.v. biodiversiteitsplannen (20 in totaal)	2.1g	1		12.168,00					
	Participatieve aanpak wegwerken achterstallig onderhoud (10 in totaal)	2.1g	1		7.894,00					
	erfbepanting (niet subsidabel)					9.600,00				
	Aanleg heggen (meter)	2.1a	510	7,30	3.723,00					
	Aanleg hoogstamfruitbomen (stuks)	2.1a	85	45,43	3.861,55					
	Aanleg (laan)bomen (stuks)	2.1a	60	51,33	3.079,80					
	Aanleg knotbomen (stuks)	2.1a	150	6,00	900,00					
	Aanleg bos(jes) (m2)	2.1a	4000	0,92	3.680,00					
	Inheems, meerjarig zaaigoed incl. professionele uitvoering (m2)	2.1a	4000	0,51	2.040,00					
	Maatregelen t.b.v. voedselaanbod en nest- en schuilgelegenheid	2.1g	1		5.000,00					
	Achterstallig onderhoud hoogstamfruit (p/st)	2.1a	50	51,25	2.562,50					
	Achterstallig onderhoud knotbomen (p/st)	2.1a	50	34,11	1.705,50					
	Achterstallig onderhoud struweelhaag (p/m)	2.1a	200	11,00	2.200,00					
	Achterstallig onderhoud (laan)bomen (p/st)	2.1a	80	30,00	2.400,00					
	Participatieve plantdag	2.1g	4		7.096,00					
	Zaalhuur, koffie/thee	2.1g	4		1.000,00					
						100.724,85	9.600,00	€ 50.362,43	€ 47.955,33	€ 12.007,10
Cursus aanleg en beheer landschapselementen (2x)	Werving en communicatie	2.1g	2		3.980,00					
	Theorieavond	2.1g	2		978,00					
	Inspiratieochtend	2.1g	2		1.304,00					
	Praktijkochend	2.1g	2		1.630,00					
	Cursusmateriaal, zaalhuur en koffie/thee	2.1g	2		750,00					
					8.642,00		€ 4.321,00	€ 4.321,00	€ 0,00	€ 8.642,00
Oprichten/opleiden hoogstambrigade Ressen	Werving en communicatie	2.1g	1		2.388,00					
	Informatieavond hoogstamfruit	2.1g	1		597,00					
	Theorie / instructieavonden	2.1g	4		2.388,00					
	Praktijkdagen incl. terugkomdag	2.1g	5		3.980,00					
	Cursusmateriaal, gereedschap, zaalhuur en koffie/thee	2.1g	1		2.975,00					
					12.328,00		€ 6.164,00	€ 6.164,00	€ 0,00	€ 12.328,00
Levend Landschap Gendt - Doornenburg	Gebiedswerkavonden	2.1g	1		4.678,00					
	Oprichting dorpswerkgroep landschap incl. dorpscontactpersoon	2.1g	1		2.190,50					
	Participatief opgestelde uitvoeringsagenda met afspraken over zelfrealisatie	2.1g	1		4.854,50					
	Praktijktraining landschap, ecologie en cultuurhistorie	2.1g	1		2.477,00					
	Dorpswerkdag	2.1g	1		1.200,00					
					15.400,00		€ 7.700,00	€ 7.700,00	€ 0,00	€ 15.400,00
Oprichten/opleiden werkgroep bijenlint Gendt - Doornenburg	Organisatie, communicatie, werving	2.1g	1		2.240,00					
	Cursus en oprichten werkgroep	2.1g	4		3.184,00					
	Begeleiding werkgroep op afstand gedurende een jaar	2.1 g	1		1.194,00					
	Cursusmateriaal en gereedschap	2.1 g	1		2.000,00					
	Maatregelen t.b.v. voedselaanbod en nest- en schuilgelegenheid	2.1g	1		2.500,00					
					11.118,00		€ 5.559,00	€ 5.559,00	€ 0,00	€ 11.118,00
					148.212,85	9.600,00	€ 74.106,43	€ 71.699,33	€ 12.007,10	€ 157.812,85